

Вид-во ТНПУ, 2012.—56с.

4. Кле М. Психология подростка / М. Кле.; [пер. с фр.]. – М.: Педагогика, 1991. – 176 с.
5. Доллард Д. Фрустрация и агрессия / Д. Доллард, Н. Э. Миллер. – М., 1939. – С 89.
6. Креч Д. Нравственность, агрессия, справедливость // Элементы психологии. Хрестоматия / Уклад. Д. Креч, Р. Кратчфилд, Н. Ливсон. – М, 1992. – С. 68 – 69.
7. Анцупов А. Я. Конфликтология: [учебник для вузов.]. / А. Я. Анцупов, А.И. Шипилов. – М.: ЮНИТИ, 1999. – 507 с.

Лукасевич В.

Науковий керівник – доц. Чорна І.М.

ПСИХОЛОГІЧНІ ЗАСОБИ СТВОРЕННЯ ОПТИМАЛЬНОГО ПСИХОЛОГІЧНОГО КЛІМАТУ В ПЕДАГОГІЧНОМУ КОЛЕКТИВІ

Постановка проблеми. Одне із найважливіших завдань психолога чи керівництва тієї чи іншої організації є створення позитивного психологічного клімату в колективі. На даний момент ця проблема набула особливо важливого значення, адже ми увійшли у інформаційну епоху, яка характеризується великою кількістю нових знань, які людина повинна переробляти щохвилини.

Кожна людина знаходиться у певному колективі: чи то сім'я, чи то робота. І для комфортного і продуктивного функціонування, яке принесе людині задоволення, а підприємству процвітання в колективі повинен панувати позитивний психологічний клімат.

Педагогічний колектив є специфічною організацією, адже його позитивне налаштування впливає не тільки на членів які до нього входять, але і на дітей яких вони навчають. Тому для гармонійного розвитку майбутнього покоління і позитивної психологічної атмосфери педагогів, потрібно працювати над психологічним кліматом колективу.

Таким чином, наявність позитивного психологічного клімату в колективі - один з показників його зрілості, результат клопіткої і постійної праці керівництва і психолога.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Вивченням даної проблеми займався багато вчених, серед яких можна виділити: Паригін Б., Мансурова М., Буев П., Ложкін Г., Мід М., Даллард Дж., Міллер Н., Сірс Р., Шепель В., Френч Т. та ін. Що стосується України, психологічний клімат досліджували Сасіна Л., Виноградов Г., Воднік В. та багато інших.

Людина живе, розвивається і діє у групі. У колективі й під його впливом відбувається становлення особистості – складається її спрямованість, формуються суспільна активність, воля, створюються умови для саморегуляції та розвитку здібностей. Об'єднання людей у реальні групи може ґрунтуватися на спільності їхньої діяльності, зумовленою єдністю потреб, інтересів, прагненням досягти якихось значущих результатів. Вищою формою організації групи є колектив [5].

Мета: теоретичне дослідження значення позитивного психологічного клімату в педагогічному колективі та обґрунтування методів його корекції.

Виклад основного матеріалу дослідження. Колектив - це різновид соціальної спільноти та сукупність індивідів, які певним чином взаємодіють одне з одним, усвідомлюють свою приналежність до даної спільноти та визнаються його членами з точки зору інших. На відміну від інших соціальних спільнот колектив характеризується наступними основними рисами: стійкою взаємодією, яка сприяє міцності та стабільності його існування в просторі та в часі; чітко вираженою однорідністю складу, тобто наявністю ознак, які властиві колективу; відносно високим ступенем згуртованості на підставі єдності поглядів, настанов, позицій членів колективу; структурованістю - певною мірою чіткості та конкретності розподілу функцій, прав та обов'язків, відповідальністю між членами колективу; організованістю, тобто упорядкованістю, підпорядкуванням колективу певному порядку виконання спільної колективної життєдіяльності; відкритістю, тобто готовністю до прийняття нових членів [5].

Виділяють три основні види психологічного клімату:

- із позитивною спрямованістю (сприятливий);
- із негативною спрямованістю (несприятливий);
- із нейтральною спрямованістю(нейтральний).

Для визначення клімату в колективі застосовують такі методи: спостереження; соціометричне дослідження; тестування; анкетування, інш..

Одним із напрямків реформування освіти, передбачених законами України “Про освіту” та “Про загальну середню освіту” і національною програмою “Освіта. Україна XXI століття” є створення умов для професійної діяльності педагогічних працівників, забезпечення їх високого статусу в суспільстві, що вимагає сьогодні від адміністрації навчального закладу докласти максимум зусиль на покращення психологічного клімату в колективі школи.

Основними факторами, що впливають на формування соціально-

- психологічного клімату в школі є:
- зміст праці та ступінь задоволення нею;

- умови праці і побуту та задоволеність ними;
- ступінь задоволення характером міжособистісних стосунків педагогів з дітьми;
- стиль керівництва, особистість керівника та задоволеність ними [2, с. 40].

Особливість педагогічної праці полягає в тому, що індивідуальні знання, зусилля й досвід дають ефективний результат лише за умови їх узгодження з діями всього педагогічного колективу, підтримки керівними органами, спрямування на досягнення єдиної мети. Колектив з високим рівнем моральної та педагогічної культури (особистої та колективної) працює злагоджено, досягаючи високих результатів [3, с. 246-247].

Шляхом формування сприятливого психологічного клімату в колективі школи є:

- вивчення психологічного клімату в колективі (діагностування);
- удосконалення добору, розташування, виховання кадрів, комплектування колективу з урахуванням соціально-психологічної, психологічної сумісності людей;
- удосконалення організації праці на основі принципів НОП;
- постановка перед колективом цікавої, корисної для суспільства та членів колективу мети, досягнення якої потребує напруженої творчої праці;
- гнучке регулювання взаємин у колективі, усунення суперечностей між діловими та особистими стосунками в системі міжособистісних взаємин;
- удосконалення матеріальної бази установи та умов праці і життя членів колективу;
- удосконалення стилю керівництва з урахуванням особливостей колективу та вимог суспільства до установ освіти; удосконалення організаційних форм управління [4, с. 67].

Серед різноманітних факторів, що впливають на працездатність людини, найбільший емоційний вплив (позитивний чи негативний) здатні спричинити міжособистісні стосунки в колективі. Причому, має значення не стільки характер стосунків, скільки задоволеність ними кожного працівника.

Важливою умовою є також формування психологічної культури керівників і працівників: оволодіння навичками ділового спілкування, запобігання та розв'язання конфліктів, формування у членів колективу емпатії (як уміння відчувати стан іншої людини і співпереживати з нею) в повсякденному житті та у стресових ситуаціях [2, с. 39-40].

Це досягається за допомогою проведення спеціальних психологічних семінарів, курсів з використанням різноманітних активних форм навчання (ділових ігор, психологічних працівників, тренінгів тощо). У вирішенні цього завдання значна роль належить також психологічним службам будь яких організацій, оскільки реалізація цієї умови дає змогу перетворити процес становлення психологічного клімату у виробничих колективах на двосторонній, у якому, з одного боку, активну участь бере керівник колективу, а з іншого – всі члени колективу, формуючи у себе позитивне ставлення до роботи, своїх колег, до керівника, навчаючись розв'язувати ділові питання насамперед на основі поваги до особистості кожного учасника спільної діяльності, враховуючи його індивідуально-психологічні особливості, тобто реалізуючи гуманістичний підхід у процесі управлінської та фахової діяльності [1, с. 51-52].

Висновки. Таким чином, здійснення керівником та практичним психологом активних дій щодо формування психологічного клімату в колективі та його врахування у здійсненні управлінської діяльності, є важливим напрямом роботи закладу освіти, адже це необхідно не тільки з точки зору оптимізації управлінської праці, а й з точки зору здійснення позитивного психологічного впливу на педагогічних працівників як чинника розвитку колективу за для покращення результату та процесу роботи.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у дослідженні впливу на психологічний клімат педагогічного середовища таких чинників, як стиль керівництва колективом, ціннісних орієнтацій вчителів, бар'єрів педагогічного спілкування тощо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алехина О. Е. Стимулювання розвитку працівників організації / О. Е. Алехина // Управління персоналом. 2002. – № 1. – С. 50-52.
2. Молочко М. В. Створення сприятливого соціально-психологічного клімату як передумови ефективної діяльності педагогічного колективу дошкільного закладу / М. В. Молочко // Наукові записки. Серія: Педагогіка і психологія. – Випуск 6. – Вінниця: РВВ ДП "Державна картографічна фабрика", 2002. – С. 36-40.
3. Молочко М. В. Формування сприятливого соціально-психологічного клімату в педагогічному колективі дошкільного закладу / М. В. Молочко // Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики: Збірник наукових праць / Ред. кол. Гузій (відп. ред.) та ін. – К.: НПУ, 2001. – Вип. 6. – С. 246-252.
4. Немов Р. В. Книга 3 "Психодіагностика" / Р. В. Немов. – М.: Владос, 2003. – 94 с.